

Työväen näyttämön merkityksestä

Kirj. *Walter Rossie*

Usein on mieleeni johtunut kysymys: Mistä merkityksestä ovat Amerikan työväennäyttämöt sosialistiselle liikkeelle ja mikä vaikutus niillä on yleisöön. Vastaus. Jonka siihen voi antaa, ei suinkaan ole tyydyttävä.

Epäilemättä on työväennäyttämön tarkoitus hyvinkin korkealle tähtäävä, vaikkei sitä ole vielä vottu kunnollisesti toteuttaa. Sen tarkoitus on puhdistaa työväenteatteri porvarillisesta rokkasta niin näytelmien kuin näyttelemissenkin suhteen. Toisin sanoen, sen tulee luoda yleisölle esityksiä, jotka kuvaavat elämää sellaisena kuin se on todellisuudessa, eli vätkä keino-tekoinen värelin kohota milloin mitään aatevirtausta jumaloitavaksi, käyttäen tähän työhön taidetta keppihuvosenaan.

Useiden näyttelijöiden väite, että teatteri ei voi olla agitieraustuslaitos, ei ole totta, sillä mitä muuta kuin agitieraustuslaitoksia ovat kaikki teatterit. Onhan kaikille tunnettua, kuitenkin edullisessa valossa porvarilliset teatterit esittävät isänmaallisuutta, uskonnollisuutta ja voimassa olevaa yhteiskuntaa. Ne vapaammat tuulahdukset, mitä joskus harvoin tapaa, ovat niin viattomasti esitetyjä, että katsoja ei niistä voi mitenkään loukkaantua. Ei sen palkella saa puhua sellainen näytelmä, joka sanoo nämä kolme asiaa vääräksi tai vanhentuneiksi. Juuri tällainen salainen agitatioini, joka kulkee taiteen varjossa, on hedelmiä tuottavaa, se ikäänkuin kasvattaa katsojan puhumaan samoja sanoja ja hyväksymään omat näkökantansa. Työväenteatterin täytyy olla tämän vastakohta: kasvattaa ihmisiä näkemään ja tuntemaan elämänsä todellisuuden, nostaa taide oikeaan arvoonsa ihmiskunnan palveluksessa.

Tätä tarkotusta meidän näyttämömme eivät ole vielä juuri nimeksikään voineet toteuttaa. Pääsy siihen lie-nee, että näyttämömme ovat vielä siksi nuoria, ettei niille kukaan ole viitsinyt vakavampaa huomiota antaa. On annettu niiden vain esitellä mitä ovat halunneet ja on oltu perin tyytyväisiä kun ovitulot ovat osottautuneet runsaiksi, jolta rahoja on sitten vottu

käyttää hyödyllisten asiain eteenpäin viemiseksi. Mutta rahan tienamisen kannaltakaan ei tällaista tilannetta ole enää jatkettava, joka useassa tapauksessa lyö omia periaatteitamme hyvin pahasti korvalle... Muistellaanpa tapauksia, jotka eivät ole ensinkään harvinaisia, kun puhvataan jotakin ei-socialistista näytelmää mitä ylistävimmin, sen erinomaista kokoonpanoa, uihetta, vaikuttavuutta, kauneutta ym. niin ettei siinä ole päältä eikä sisältä kehumatonta palkkaa, useammassa eri lehdessä ja monta kertaa vuodessa eri paikkakunnilla palstamaärrittäin ja sitten esityksen perään mainitaan vain, että esitys sujui hyvin, kohtalaisesti jne. — ihmisii! ole tupa täysi — seuraavana esitetään se ja se... Mihin käsitykseen pääsi katsoja, mitä sieltä todellisuudessa esitettiin. Siitä ei mainita sanallakaan. — Tämä on epäkohta, joka vastaisuudessa tulee poistettavaksi hyödyn ja periaatteen... kannalta katsottuna.

Syy, miksi näytelmäseuramme ovat tätä tehneet, on kai pääasiallisesti sosialistisen näytelmäkirjallisuuden olemattomuudessa. Myöskin ymmärtämättömyys ja välinpitämättömyys lie-nee joskus ollut tekijänä.

Todellista työväenteatteria ei nykyisistä näyttämöistämme voida muodostaa aivan yhtäkkiä, koska puuttuu sosialistista näytelmäkirjallisuutta. Mutta sitä olisi jouduttava jollain tavalla. Esim. samaan suuntaan kuin porvarillisetkin teatterit: ostamalla kirjailijoilta heidän käsikirjotuksiaan, tai palkkaamalla kirjailijan kirjoittamaan heille mieluisia näytelmiä. Minä en tarkoita, että meidän pitäisi kehtää palkata, sillä ei-pä taida sosialistisissa näytelmän kirjoittajissa olla niitä niin vain saatavissa. Mutta meidän pitäisi jollain tavalla saada viritetyksi yrittelyhalua uusien näytelmien kirjoittamiseen, esim. perustamalla liiton näytelmäseurain keskuuteen, joka ostaa sellaisia käsikirjotuksia, jotka ovat hengeltään meikäläisiä ja jotka arvoltaan eivät aivan mitättömiä ole.

Tämä esitys ehkä tuntuu useasta mahdottomalta, mutta katsotaanhan tarkemmin, niin se ei ole ensinkään

mahdoton. Nykyään maksavat useat s. s. osastojen näytelmäseurat 8-20:een jopa 30:teenkin dollariin käsikirjotetusta näytelmästä, joita he ostelevat Suomesta joko teattereista tai yksityisiltä ja joilla näytelmillä ei siellä ole enää paljon minkilänsä arvoa, sillä teatterit ovat esitelleet ne Suomen melkein joka nurkassa. Kustantajakaan eivät enää niitä ota kontolleen, sillä ne ovat jo ns. utoskuluneita. Näitä "arvokkaita" näytelmiä ostelevat Amerikan suomalaiset näyttämöt toisiltaan suurella halulla ja kulkevat siten porvarillisten teattereiden vanavedessä ilman minkälänsä päämäärää, heliuen tuullen mukana. Eikö olisi parempi että tätä liikeneroutta katsottaisiin työläistäiteilijan silmällä ja todellakin perustettaisiin näytelmäseurojen keskuuteen jonkunlainen liitto ja vähennettäisiin näiden vanhaan maan jätteiden ostelemista, sekä niillä rahoilla kustannettaisiin sen arvoiseksi katsotut mahdollisesti esitettävät käsikirjotukset". — Sellaiset, jotka eivät olisi suorastaan kannattavia kustannettaviksi, voitaisiin monistella ja lainailla palkkakunnalta toiselle. Täten voisivat näyttämömme alkaa hedelmiä tuottavan työn.

Ilmestysikö näitä kirjallijoita? Kyllä, ihan varmaan. Sosialistisen liikkeen palveluksessa on sangen monta kykenevää miestä ja naista, jotka varmaan tulisivat ottamaan heti työhön osaa, kun asia saataisiin näin pitkälle. Ja onhan näyttämömmekin palveluksessa jo kymmeniin nouseva ammattinäyttelijäkunta ja yhä lisää tiloja aukenu joka vuosi. Siltäkään puolelta ei olla aivan varustautumattomia. Voisivathan hekin kortensa kantaa. Minä olen ehdottomasti vakuutettu, että

sellaisia neroja alkaisi hyvinkin pian ilmaantua.

Vieraskielisessä näytelmäkirjallisuudessa löytyy useita sosialistisia näytelmiä ja vielä enemmän verrattain realistisia, jotka käsittelevät milloin mitään yhteiskunnan epäkohtaa; näitä sopisi käännättää ja jonkun verran mukaillemalla niistä useastakin saisi hyviä esityksiä meikäläisille näyttämölle. — Tällä tavoin näyttämömmestä tulisivat itsenäisemmälle pohjalle ja saavuttaisivat ensi askeleen sosialistiseen teatteriin.

Asiain nykyisellä kannalla ollen meidän näyttämömmme ovat tarkotuksellisesti rahankeinottelupajoja, joita osastot suosivat vain sentähden, että saavat perä niiden ovitulot. Kiihottaa jäseniään ottamaan niihin osaa dollarin kovan tähden — ja toiset puskevat hihkhatussa ja deklamoiivat Madeleine Tiers'lä, Edmund Keaniä ym.

Tämä on yksi keino millä voisi nostaa näyttämöjemme arvokkaammaksi sosialistiselle liikkeelle.

Ylläolevan johdosta on väärin otaksua, ettei parempaan päin olisi pyritty. Onhan sitä koetettu olla mahdollisimman sosialistisia — ja onhan nekin tuhannet, mitkä näyttämömmme ovat tienanneet sosialistiselle liikkeelle hyvän eteenpäin viemistä, mutta kaikkialla kuitenkin kuuluu valitushuutoja puoluenäytelmien vähydestä. Ja nämä huudot eivät vaikene, ellei kirjallisuuttamme saada laajennetuksi. Se tehtävä on siksi tärkeä, että jokaisen näytelmäseuran tulisi ottaa se vakavasti harkittavakseen ja joukolla neuvotella, olisiko todellakaan mitään mahdollisuutta toimia esitystemme jaostuttamiseksi.

